

ΕΙΝΑΙ ΔΥΣΚΟΛΑ ΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ;

Γράφει ο φιλόλογος Κυριάκος Γεωργιάδης

Ένας από τους λόγους , για τον οποίο αποστρεφόμεστε τα αρχαία Έλληνικά ή δεν ενθαρρύνουμε τα παιδιά μας να τα μάθουν είναι και αυτός της υποτιθέμενης δυσκολίας τους. Δεν είναι βέβαια ο μοναδικός : είναι νεκρή γλώσσα, λέει ο ένας· είναι ξένη γλώσσα λέει ο άλλος...

Αλλά ας μείνουμε στο θέμα της δυσκολίας και ας κάνουμε κάποιες χρήσιμες –κατά την γνώμη μας – επισημάνσεις

Έπισημανση πρώτη. Δύσκολα λοιπόν τα αρχαία Έλληνικά. Ας το δεχθούμε. Όμως είναι σωφρον να αποφεύγουμε κάτι, επειδή είναι δύσκολο; Θα προσπαθούμε να επιτυγχάνουμε μόνο τα εύκολα; Και τί μήνυμα δίνουμε στα παιδιά μας; Συναινούμε να στερηθούν τον ανεξάντλητο πλούτο της ελληνικής γλώσσας απλώς και μόνον, για να μην «ζοριστούν»; Σε οποιοδήποτε τομέα του έπιστητού υπάρχει κάτι σπουδαίο, πού να μην είναι ταυτοχρόνως και δύσκολο –λίγο ή πολύ; Από πολύ νωρίς άλλωστε ο σπουδαίος Έλληνας τραγικός ποιητής Ευριπίδης (480 π.Χ. - 406 π.Χ.) είχε αποφανθεί πώς : *Σύν μυρίοισι τὰ καλὰ γίγνεται πόνοις* (Τὰ καλὰ τὰ ἀποκτᾶ ὁ ἄνθρωπος μὲ χίλιους δύο κόπους).

Έπισημανση Δεύτερη. Η δυσκολία τῶν αρχαίων Έλληνικῶν είναι κάτι τὸ υποκειμενικό, συζητήσιμο και πάντως αντιμετώπισιμο. Σύμμαχος στην προσπάθεια αυτή – τουλάχιστον για ὅσες και ὅσους ἔχουν ὡς μητρική γλώσσα τὴν νέα ελληνική – είναι ἡ ἀδιαμφισβήτητη ἐνότητα τῆς ελληνικῆς γλώσσας στα 3.500 χρόνια πού μαρτυρεῖται ἡ παρουσία της στην ἀνθρώπινη ἱστορία. Υπάρχουν βέβαια διαφοροποιήσεις ἀνάμεσα στις διάφορες φάσεις τῆς ελληνικῆς γλώσσας, ἀλλὰ στο βάθος υπάρχει ἕνας συμπαγῆς πυρήνας πού ἀποκαλύπτει τὸ ἐνιαῖο τῆς ελληνικῆς καὶ καθιστᾶ

προσβάσιμη κάθε φάση τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας ἀπὸ ὅποιον κατέχει ἐπαρκῶς μία, ὅποιαδῆποτε, φάση της.

Ἐπισήμανση τρίτη. Εἶναι σῶφρον καὶ παιδαγωγικῶς ἐνδεδειγμένο νὰ ὀδηγοῦμε τὸν μαθητὴ στὴν κορυφὴ (ἀπὸ πλευρᾶς δυσκολίας) τῶν ἀρχαίων Ἑλληνικῶν τοῦ 5ου αἰ. π.Χ. (ἀττικὴ γλῶσσα) ἢ καὶ προγενέστερα (ὀμηρικὴ γλῶσσα), ἀφοῦ πρῶτα τοῦ διδάξουμε τὴν ἑλληνιστικὴ Κοινὴ, τὴν γλῶσσα τῶν Εὐαγγελίων καὶ τῆς Θείας Λειτουργίας, ἢ ὅποια χωρὶς νὰ ἔχει χάσει τὶς ἀρετὲς καὶ τὸ ὕψος τοῦ ἀρχαιοελληνικοῦ ἀττικοῦ λόγου εἶναι ὅπωςδῆποτε πιὸ κοντὰ στὴ νεοελληνικὴ γλῶσσα.

Εἰς ἐπίρρωση τῶν ἀνωτέρω παραθέτουμε τὴν ἄποψη τοῦ κορυφαίου νεοέλληνα γλωσσολόγου Γ. Χατζιδάκι¹ : «...ἐκ τῶν 4.900 περίπου λέξεων τῆς Καινῆς Διαθήκης σχεδὸν αἰ ἡμίσειαι, ἤτοι 2280, λέγονται καὶ σήμερον ἐν τῇ κοινῇ λαλιᾷ. Τῶν δὲ λοιπῶν αἰ πλεῖστοι μὲν, 2200, νοοῦνται καλῶς ὑπὸ πάντων τῶν Ἑλλήνων ἀναγιγνωσκόμεναι ἢ ἀκουόμεναι, ὀλίγαι δὲ μόνον, περὶ τὰς 400, εἶναι ἀληθῶς ἀκατανόητοι ὑπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ». Ἀλλὰ καὶ ὁ διαπρεπὴς φιλόλογος Eduard Schwyzer² στὸ ἔργο του Ἡ σύνταξη τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς γλώσσας σημειώνει : «ὄχι μόνον ἡ παραδοσιακὴ γραπτὴ γλῶσσα τῶν βυζαντινῶν καὶ μεταγενεστέρων Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ ἡ νεοελληνικὴ Καθομιλουμένη καθὼς καὶ οἱ νεοελληνικὲς διάλεκτοι διατήρησαν, παρὰ τὴν ὑπαρξὴ ποικίλων φωνολογικῶν καὶ τυπολογικῶν μεταβολῶν, ἐν γένει τὶς ἀρχαῖες ἑλληνικὲς συντακτικὲς κατηγορίες. Δὲν λείπουν ὅμως οἱ ἀπώλειες καὶ οἱ νεολογισμοί· οἱ τελευταῖες παραμένουν ὡστόσο στὸ πλαίσιο ποὺ προδιαγράφεται ἀπὸ τὴν παράδοση».

¹ Γ. Χατζιδάκι, «Περὶ ἐνότητος τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας» στὸ Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρὶς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, τόμος 5, 1908-9, σσ. 47-151

² Eduard Schwyzer, Ἡ σύνταξη τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς γλώσσας, μετάφραση Γ.Ε.Παπασιμπας – Π. Χαιρόπουλος, ἐκδ. Δημ. Ν. Παπαδήμα, Ἀθήνα 2005, σελ.18

Ἔτσι λοιπὸν ἀκολουθώντας τὴν βασικὴ ἀρχὴ τῆς Διδακτικῆς «ἀπὸ τὰ εὐκόλα στὰ δύσκολα» ὀδηγοῦμε τὸν μαθητὴ ἀπὸ τὰ νέα ἑλληνικὰ στὰ ἀρχαῖα μὲ ἐνδιάμεσο σταθμὸ καὶ κρῖκο τὴν Ἑλληνιστικὴ Κοινὴ καὶ τὴν Ἐκκλησιαστικὴ γλῶσσα, ποὺ διαθέτει ὅλα τὰ στοιχεῖα ποὺ ἀπαιτοῦνται γιὰ τὴν ἐπιτυχητὴ ἐκμάθηση τῆς ἀρχαίας.

Ἐπισήμανση τέταρτη. Ὅμως ὑπάρχει καὶ μία ἀξεπέραστη δυσκολία ἢ, ἂν θέλετε, μία ἀπαραίτητη προϋπόθεση, γιὰ νὰ γίνουν πράξη τὰ ἀνωτέρω. Ἡ ἀγάπη γιὰ τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα, ὁ πόθος νὰ τὴν μάθουμε σωστὰ καὶ σὲ βάθος σὲ ὅλη τῆς τὴν διαχρονία –ἀρχαία, μεσαιωνικὴ, νεωτέρα. Αὐτὸ εἶναι τὸ κυρίως ἐλλεῖπον στὶς μέρες μας ἢ μᾶλλον τὸ κυρίως ζητούμενο. Στὴν περίπτωσι ποὺ πληρεῖται ἡ ἀνωτέρω προϋπόθεσι κανεῖς καὶ τίποτε δὲν μπορεῖ νὰ μᾶς ἐμποδίσει. Μὲ σωστή, συστηματικὴ καθοδήγησι καὶ μελέτη μπορούμε νὰ μάθουμε τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα σὲ ὅλες τῆς τὶς ἐκδοχὰς καὶ νὰ χαροῦμε τὸν θησαυρὸ τῆς Ἑλληνικῆς Γραμματείας.

Ζωντανὸ παράδειγμα ἀγάπης, ἔρωτος θὰ λέγαμε, γιὰ τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα εἶναι ἡ Ἰταλίδα ἑλληνίστρια, ἀπόφοιτος τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Μιλάνου, Andrea Marcolongo, ἡ ὁποία ἐκ τοῦ περισσεύματος τῆς ἀγάπης τῆς ἔγραψε τὸ πρῶτο τῆς βιβλίου μὲ θέμα τὰ ἀρχαῖα ἑλληνικὰ καὶ τίτλο : *Ἡ ὑπέροχη γλῶσσα -9 λόγοι γιὰ ν'ἀγαπήσεις τὰ ἀρχαῖα ἑλληνικά.* Τὸ βιβλίο πρωτοεκδόθηκε στὴν Ἰταλία τὸ 2016, ἔτυχε πρωτοφανοῦς ὑποδοχῆς (100.000 ἀντίτυπα ἔχουν ἤδη πωληθεῖ) καὶ μεταφράζεται σὲ πολλὰς γλῶσσας (ἡ ἑλληνικὴ ἐκδοσι ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις Πατάκη).

Ἐὰν λοιπὸν ἀγαπᾶτε τὰ ἀρχαῖα ἑλληνικά, μὴν τὸ σκέφτεστε : δηλώστε συμμετοχὴ στὸ πρόγραμμα μαθημάτων μας καὶ ἐλάτε νὰ ἀπολαύσουμε μαζὶ τὸ ταξίδι στὸν θαυμαστὸ κόσμον τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας καὶ τῆς ἑλληνικῆς γραμματείας!

